

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за академична длъжност професор по ПН 1.2. Педагогика (Гражданско образование, Антикорупционно образование), обявен в ДВ, бр. 22/16.03.2021 г.

Единствен кандидат по конкурса е доц. д-р Лиляна Стракова. Нейният професионален път минава почти изцяло през Факултета по педагогика на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. През 1990 тя защитава там докторска дисертация в областта на Теория на възпитанието и дидактика. От 1993 г. е главен асистент. Хабилитира се през 2000 г. През тези десетилетия тя е разработила и реализирала голям брой лекционни курсове. В спец. Педагогика – Експериментална педагогика, Гражданско образование, Антикорупционно образование, Сексолого-педагогически проблеми в детско-юношеска възраст. В спец. Социални дейности – Професионални ценности и норми в социалната работа. В магистърска програма Съвременни образователни технологии, чиито ръководител е от 2010 г. до наши дни – Взаимодействието между семейството и училището, Работа с деца с агресивно поведение, Образователни и възпитателни ценности в учебното съдържание, Стратегии за повишаване ефективността на учителя като класен ръководител. Била е и е научен ръководител на докторанти. Има преподавателски изяви в Хумболтовия университет в Берлин и в Университета „Жул Верн“ в Амиен.

В конкурса доц. Стракова кандидатства с една монография, три статии в реферирани/индексирани издания, девет публикации в рецензирани издания, двадесет и четири статии в рецензирани списания, три глави от колективна монография, един учебник и едно учебно пособие, както и с четири други научни публикации. Тук ще се спра на някои характерни моменти от нейното изследователско творчество, които ми се струват особено значими от моя гледна точка – на човек, който се занимава активно с проблемите на гражданското образование у нас (участвал в разработването на учебните програми по Гражданско образование за средното училище, както и на Наредба 13 на МОН за Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование, а също съавтор на един от учебниците по този училищен предмет).

Имам предвид на първо място ценностния подход към гражданското образование, който по моя оценка е особено представителен за изследователските постижения на доц. Стракова. Както се казва в справката за научните приноси на кандидатката, в случая става дума за „конструиране на ценностен модел на гражданското образование“. Поставяйки по този начин акцент върху възпитателната роля на гражданското образование, авторката изгражда въпросния модел по начин, който го „имунизира“ срещу индоктринационни увлечения – един типичен риск при възпитателната работа.

Едно от безспорните достойнства на монографията „Граждански ценности и гражданско образование“ е историческата дълбочина на изследването, чиито резултати са представени в текста. Особено положително впечатление прави голямото внимание, което е отделено на учебника „Гражданско учение“ на Н. Станев, издаден през 1894 г. Л. Стракова подчертава със своите коментари удивителното съзвучие между основни положения в тази непретенциозна книжка от около 60 стр. и съвременните разбирания за естеството на гражданското образование. Сързването на работата по усъвършенстването на тази училищна дисциплина в наши дни със солидна национална интелектуална традиция, за което допринася тази част от монографията, дава основания за едно по-високо самочувствие на нашата колегия, която се занимава с разработването на програми, методики и учебници по гражданско образование, както и със самото преподаване – в смисъл, че тук не става въпрос за „импортиране“ на чужди идеи, а за актуализиране на собствените ни традиции в тази област.

Освен в книгата „Граждански ценности и гражданско образование“, доц. Стракова представя различни аспекти на своя ценностен модел и в редица статии в авторитетни издания. Тя прилага ценностния подход и към проблематиката на социалната работа – в статиите „Динамика на ценностите в социалната политика и социалната работа“ и „Ценностният подход в социалната работа“. Друго нейно изследователско постижение е разкриването на възможности да се използват обучението и изобщо дейностите по гражданско образование като свързващо звено между формалното и неформалното образование („Гражданското образование - интегриращ фактор за формалното и неформалното образование“).

Заслужават отбелязване и търсенията на Л. Стракова в областта на образователната интеграция. В статията „Теоретични и практически измерения на гражданското образование като модел на извънкласни занимания по интереси“ са представени реални практики в тази връзка, като отново гражданското образование е разгледано в качеството му на формиращо определени социално позитивни ценности у учениците. Също така, в доклада „Ценностното развитие на младите хора в контекста на здравето и сексуалното възпитание“ са представени емпирични данни за ценностните ориентации на младите роми.

Намирам за много полезни за „каузата“ на гражданското образование у нас и публикациите на доц. Стракова, посветени на чуждия опит в тази област – статиите „За подготовката на учителите по гражданско образование“ и „Гражданското образование на учениците в гимназиалния етап на българското и френското средно училище /лицей/“.

За качеството на изследователската работа на доц. Стракова свидетелства и фактът, че нейни работи са цитирани поне 33 пъти от сериозни автори в солидни издания (съдейки по аналогични случаи, допускам, че представеният списък на цитиранията не е изчерпателен, поради липсата на достатъчно съвършен механизъм за откриване на цитати).

Степента, в която Л. Стракова е ангажирана с проблемите на гражданското и антикорупционното образование, личи и по нейните ангажименти извън академичната, в тесния смисъл, сфера. В материалите по конкурса фигурира и внушителен списък на изследователските и образователните проекти, в които е участвала тя – в немалко от тях като ръководител – през годините. Аз, по-специално, съм свидетел на нейната работа като член на журито на няколко „издания“ на конкурса за добри практики по образователната интеграция, провеждан ежегодно от МОН и Синдиката на българските учители. Впечатлен съм от компетентността и енергията, които тя влагаше в реализирането на тези толкова социално важни събития.

За авторитета на доц. Л. Стракова в академичните среди говори и списъкът на ръководните постове, които е заемала в Университета – Ръководител на кат. Социална работа, Ръководител на „Център по гражданско образование“, Ръководител на

магистърска програма „Съвременни образователни технологии“, Заместник Декан на Факултета по педагогика, Декан на същия факултет. Този напълно заслужен авторитет, както и високите постижения на доц. Лиляна Стракова като изследовател и преподавател, за които свидетелстват еднозначно материалите по конкурса, ми дават всички основания убедено да подкрепя нейната кандидатура за научната длъжност „професор“ по Педагогика (Гражданско и Анतिकорупционно образование).

20.07.2021 г.

проф. дфн Пламен Макариев